Przełożenie uwag i podanie sposobów..

http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

PRZEŁOZENIE UWAG

i podanie ſpoſobów zmierzaiących do zaſzczepienia przynaymniey wewnętrzney w Kraiu naſzym ſpokoyności, gdy w tey zewnętrznie w bezſilney zostaiąc postaci, na niepomyślne zawſze loſy wystawieni iesteśmy.

http://rcin.org.pl

Ze zbiorów Fundacji im. J. I. Michalskich

ŻE z tych dwoch zrzodeł naywięcey w Kraiu naſzym wewnętrzney wypływa nieſpokoyności; to ieſt z pierwſzego, przez uſtawiczne Miaſt Krolewſkich ze Staroſtami, tudzież Duchownemi i Szlacheckiemi Jurydykami ſpory i prawne proceſſa, a z drugiego, przez gwałtowne Woyſkowych Komend werbunki; więc dla odwrocenia nieprzyzwoitości tak z pierwſzey iako i z drugiey przyczyny pochodzących, podaią ſię w tym krotkim zbiorze uwag i myśli dobrze życzącego Publiczności Obywatela, ſkuteczne i z dogodnością powſzechną złączone, ſpoſoby we dwoch zawieraiące ſię Proiektach.

XVIII. 2. 746

http://rcin.org.pl

PROIEKT PIERWSZY.

Powszechne to tak Obywatelom Kraiowym iako i Cudzoziemcom w Kraiu naszym przemieszkuiącym podziwienie sprawuie: że Miasta Krolewskie od tak dawnego czasu założone, i tylu służącemi im Przywilejami zaszczycone, w tak mizerney po większey części bydź się okazuią postaci; gdy w poźnieyszym daleko czasie powstałe Miasta i Miasteczka Dziedziczne, i niewsparte temi Przywileiami iak pierwsze, w okazalszym daleko bydź się znayduią stanie.

Nad czym gdy się kto z uwagą zastanowi, nie inney doydzie tego przyczyny iak tey: że służące Miastom Krolewskim Przywileie na wolną w ich domach wszelkich trunków Propinacyą, przeciwne przynoszą skutki dobremu ich rozrządzeniu.

Bo ktoż tego nie przyzna zapatruiąc się na to widocznie, że mieszkańcy po Miastach Krolewskich zamiast ia-

http://rcin.org.pl

kiego dla nich z wolney Propinacyi zyſku, w tę nayprzod z iey używania wpadaią zdrożność: że przez zwykłą pospolitemu w Kraiu naſzym Ludowi do piiaństwa ſkłonność, po większey części tey ſą wadzie podlegli: a co ktory z nich wſtrzemięźliwſzy od tego nałogu zyſkać z teyże Propinacyi może, to łożąc ten ſwoy zarobek na uſtawicznie toczące ſię przez też Miaſta ſpory i kłótnie prawne, tak ze Staroſtami iako z Jurydykami Duchownemi i Szlacheckiemi utracać ten pożytek muſi, ktory z Propinacyi mieć może, a czaſem mu trzeba dołożyć co więcey i z właſnego zkądinąd przyſpoſobionego maiątku doſtarczaiąc znacznym zazwyczay na prawne proceſſa wydatkom. *Zgoła* ten mniemany dla Miaſt Krolewſkich z ſłużących im Propinacyi pożytek, że nie tylko dawniey nim naſtąpiła na nie licytacyą tym był przez nie używany ſpoſobem, to ieſt na piiatyki i pieniactwa, ale też że i teraz po naſtąpioney na też Propinacye Mieyſkie licytacyi, cokolwiek za dyſpozycyą Departamentu Policyi ieſt im pozwolono użyć z tey importancyi Propinacyiney zbioru, pod pretextem niby iakiego w Mieście obmyślenia rekrutu, lub pomnożenia porządku, albo drog lub brukow naprawy, to że tego żadney niemaſz nigdzie poznaki, lecz że ſię to wſzyſtko co biorą za dyſpozycyą Departamentu ze zbioru z Propinacyiney ich importancyi rozchodzi na pobobneż iak i dawniey roztrwonienie, można rzetelnym ludzi wiary godnych zaświadczeniem, tymże wſzyſtkim Miaſtom Krolewſkim dowieść tego oczywiście.

http://rcin.org.pl

W tym ſpoſobie, iak ſię wyżey namieniło, postępowania Mieſzkańcow po Miaſtach Krolewſkich, choćby poſiadaiący ie Staroſtowie chcieli ſię z naywiękſzą uſilnością przyłożyć do lepſzego niemi zarządzenia, to częścią dla zachodzących od Jurydyk Duchownych i Szlacheckich zaczepek, częścią dla uſtawicznych prawie ſporow i proceſſow prawnych z Mieſzkańcami Mieyſkiemi rożne im w tey mierze przeciwności zadaiącemi, a nawet po niektorych Miaſtach i od podległego ich zwierzchności poſłuſzeńſtwa wyłamuiącemi ſię, związane maią ręce do poprawy wſzelkiego w nich nierządu, i każdy z nich o tym tylko myśli iakby ſię mogł prędzey, choć ze ſtratą, pozbyć tak zakłóconey Miaſt Krolewſkich poſſeſſyi.

Spoſoby zaś i nayſkutecznieyſze i ze wſzelkich miar naydogodnieyſze do zapobieżenia wſzelkim nieſpokoynościom po Miaſtach Krolewſkich, z wyżey rzeczonych przyczyn wynikaiącym, i do zaradzenia iakby Staroſtowie mogli dokładniey iak dotąd do lepſzego temiż Miaſtami ſpoſobić ſię rozrządzenia, iabym ſądził bydź te: Aby nayprzod Jurydyki Szlacheckie po wſzyſtkich Miaſtach Krolewſkich (wyiąwſzy Warſzawę iako zaſzczycaiącą ſię Rezydencyą Krolow, i Miaſto Krakow tytułuiące ſię Stolicą Kroleſtwa) miały mocą Prawa zbronione ſobie ſzynkow wſzelkich Propinowanie iako nieprzyzwoicie od nich przywłaſzczaiące ſię.

Jurydyki po Miaſtach Krolewſkich Duchowne, wolney Propinacyi używaiące, że prawie wſzyſtkie ſłużące im Prawo do wolney Propinacyi maią funduſzowemi ich uſtawa-

http://rcin.org.pl

mi zatwierdzone, zaczym aby i ich funduſzom nie czynić uſzczerbku, a odwrocić okazyą do uſtawicznych z ich ſtrony ſporow i kłotni ze Staroſtami, toby można uſtanowić to przez nowe Prawo, aby co teraz czynić mogą przychodu też ich Propinacye w proporcyi tey proweniencyi, ſuche im Arędy płacili Staroſtowie, a przez coby dla Staroſtow ta tylko wypływała dogodność, żeby w ſwey Propinacyi nie mieli z ich ſtrony przeſzkody. Dla Duchownych zaś Jurydyk większa daleko byłaby ztąd korzyść iak ią teraz maią, gdyż mieliby rowny pożytek z ich Propinacyi iak dawniey, a bez expenſy na budowiſka i porządki browarne ktorą teraz podeymować muſzą. W tymby tylko nieiaka zdawać ſię mogła w dochodzeniu trudność, co też Propinacye po Duchownych Jurydykach czynić mogą aktualnego pożytku; bo nie wſzędzie też Jurydyki Duchowne lub Staroſtom ſubarenduią ſwoie Propinacye, lub ie innym Tenutariuſzom za kontraktami puſzczaią; lecz z nich niektóre tym ułożeniem używać mogą ſłużącey im Propinacyi, że trunki wſzelkie do ſzynku w własnych wyrabiaią browarach. Lecz i w tym ſpoſobie co im też Propinacye importować mogą łatwo dociec można z proporcyi Czopowego, ſiła go do Skarbu z ſzynkow ſwoich płacą, a ktore pomiarkowanie względem Propinacyi Jurydyk Duchownych przyſtoſowaneby bydź mogło i do Propinacyi Woytowſkich, w którychby Miaſtach Woytowſtwa w oddzielnym od Staroſtw były poſiadaniu, a to końcem i dobrey zachowania harmonii między

http://rcin.org.pl

Staroſtami i Woytami, i zaſzczepienia zupełney po Miaſtach Krolewſkich ſpokoyności.

Powſzechność zaś Miaſt Krolewſkich iaki ma gdzie pożytek z ſwych Propinacyi, że łatwo ſię o nim wſzędzie z licytacyinych Kontraktow dowiedzieć można, więc aby ten pożytek iaki gdzie okazać ſię ztąd może, na całe Miaſto w powſzechności ſpływał, toby ſię zdało Staroſtow Prawem obowiązać: aby tę Miaſt koncernencyą w tym ſpoſobie na rzecz Miaſta wypłacali: Iżby nayprzod w zupełności zaſtępowali z całego Miaſta podatek w Podymnym i puł Podymnym zamiaſt Hiberny do Skarbu Koronnego płacącym ſię, tudzież żeby wypłacali za też Miaſta nietylko teraz tę kwotę, ktorą też Miaſta z ſwey Propinacyi łożą na wydoſkonalenie uczniow w Lekarſkiey profeſſyi, ale i tymże iuż wydoſkonalonym, aby ſię prędzey utrzymali, gdy ſię umieſzczą po tych Miaſtach z ktorych był koſzt na ich naukę łożony, też kwotę per modum roczney penſyi wypłacali, z tym z ich ſtrony obowiązkiem, aby oprocz opłaty za medykamenta do kuracyi mieſzkańcow Mieyſkich użyte, za fatygę ſwoią w podeymowaniu ſtaranności wedle ratowania faluiących na zdrowiu wſzyſtkich po Miaſtach mieſzkańców żadney od nich nie wymagali nadgrody.

Jakieby zaś gdzie quantum z Propinacyi Mieyſkich w tey importancyi, iak ſą teraz na nie Tenutariuſzom Kontrakty ſłużące, nad wyżey wyrażone wydatki przez Staroſtow wypłacać ſię maiące, okazać ſię w ſuperacie mogło, to tę złączywſzy z procentem od tego zbioru ktory ſię po tych-

http://rcin.org.pl

że Miaſtach Krolewſkich od czaſu naſtąpionych na ich Propinacye przez Prawo Licytacyi bydź okaże w zaſobie znayduiący ſię czyli w depozycie u Staroſtow czyli u Kaſſyerow Mieyſkich, i ktory zbior gdziekolwiek bądź złożony, za zapiſaną na niego przez Staroſtow na Dobrach Dziedzicznych ewikcyą, iużby u nich umieſzczonym na dal na prowizyi zoſtawał, mogłoby bydź obrocone na funduſz do uformowania milicyi pod tytułem Woiewodzkich, iakąby teyże milicyi liczbę, w ktorym Woiewodztwie, Ziemi lub Powiecie z wyżey namienionych proweniencyi z przyzwoitym ich okryciem i wyſtarczaiącym na ich obeyście lenungiem utrzymać raz na raz można, a z ktorych milicyi pomimo do godności i w innych okolicznościach z opiſu uſtanawiaiącego ich Prawa wyniknąć mogących naywiękſząby miały pomoc też Miaſta Krolewſkie; bo też milicye będąc po tychże Miaſtach umieſzczone w ſwoich konſyſtencyach zaſtępowaćby mogły te powinności, ktore teraz ſame Miaſta podeymować muſzą, iuż to w przydawaniu z nich warty JJPP. Exaktorom podatkowym w tych Miaſtach w ktorych ſą exakcye, także w ſtrzeżeniu delikwentow w detencyi zoſtaiących, w przeſtrzeganiu ſpokoyności, publicznego beśpieczeńſtwa pod czas targow, iarmarkow i tym podobnych, i innych obowiązkow przez tychże Mieſzczan iak ſię wyżey namieniło wypełniaiących ſię. Te zaś milicye Woiewodzkie iak ſą dawno powſzechnie żądane i za użyteczne uznane, tak choćby kiedy i iednomyślne Seymuiących Stanow do ich uſtanowienia zaſzło zezwolenie, toby ſię zawſze ſtawało tamą

w do-

http://rcin.org.pl

w doprowadzeniu ich do ſkutku trudne, i do ich uformowania i w zamierzoney liczbie utrzymania funduſzu wynalezienie; a dla czego ſpoſob do ich uſkutecznienia wyżey namieniony, iak ſię bydź zdaie ſzczegulny, tak i naypewnieyſzy, bo doſtarczaiący bez żadnego nakładu nowego na Kray podatku i do uſtanowienia tychże Milicyi Woiewodzkich i dalſzey onych exyſtencyi; a i ztąd użycie go w tym ſpoſobie bydź ſię zdaie bardzo przyzwoite, gdy iak ſię wyżey wyraziło, naywiękſzą z tych Milicyi Woiewodzkich pomoc mieć będą też Miaſta Krolewſkie.

Przytoczyć kto może tę uwagę na obronę Przywileiow Miaſtom Krolewſkim do wolney Propinacyi ſłużących, że ciby po tychże Miaſtach mieſzkańcy przez uſkutecznienie tego proiektu wiele ſzkodowali, ktorzy nie mało na budowiſka i porządki browarne wyłożyli expenſy, a iużby na dal używać nie mogli pożytku? Na co ſię tak odpowiada: że iako po Miaſtach Dziedzicznych znacznieyſzych ieſt ten wſzędzie układ, że wolno wſzyſtkim mieſzkańcom Mieyſkim, bądźli Chrześcianom, bądźli Zydom, w ſwych domach propinować, aby tylko zwykłą od wolnego wſzelkich trunkow ſzynku do Dworſkiey Arędy dawali opłatę, a ktora za zwyczay mnieyſza ſię nieco zamierza od Chrześcian aniżeli od Zydow; tak w tym ſpoſobie i po Miaſtach Krolewſkich wſzyſcy Mieſzczanie miećby mogli pozwoloną ſobie niezbronnie w ich domach Propinacyą.

Ten Proiekt gdy ſię namieniał przez dyſkurs kilku Staroſtom Miaſta i Miaſteczka Krolewſkie w ſwey Poſſeſſyi

B

http://rcin.org.pl

maiącym, ale z tym przełożeniem, że gdy tym ſpoſobem nie tylko w czaſie dalſzym korzyſtać nieco więcey mogą prowentu z ich Propinacyi, gdy w niey z nizkąd nie będą mieli przeſzkody; ale też zyſkiwać będą i ſpokoynieyſze iak dotąd mieli ſwych Staroſtw dzierżenie, powinniby więc za to iaką kontrybucyą do Skarbu poſtąpić; a z ktorych ci co im był ten Proiekt kommunikowany iednomyślnie ſię z tym oświadczyli: że od prowentu z ſamey Propinacyi, iaki z niey mieć mogą w tym czaſie pożytek, wytrąciwſzy tylko z tegoż prowentu expens na utrzymanie zabudowań karczemnych i browarnych, do ich Propinacyi potrzebnych, poſtąpiciby ſię rezolwowali puł kwarty, to ieſt oſmą część czyſtey proweniencyi, ktorą teraz mieć mogą z importancyi Propinacyiney. I tę tylko w tym ich oświadczeniu zakładali kondycyą, aby dla zyſkania zupełney ſpokoyności w poſiadaniu Miaſt przez nich Krolewſkich, Licytacya na Czopowe, Szelężne, co trzy lata teraz ponawiaiąca ſię, już na dal nie była praktykowana, lecz w iakiey kwocie toż Czopowe, Szelężne przy oſtatniey Licytacyi na które Miaſto wypadło, w tey kwocie raz na raz tak iak z Miaſt Dziedzicznych było do Skarbu wypłacane. A co poniekąd byłoby z większą dogodnością i znacznieyſzym do Skarbu iak teraz przychodem: gdy iak ſię to ſłyſzeć daie z wielu Miaſt i Miaſteczek Krolewſkich dla niedoſtatku Kontrahentów na tęż Czopowego Licytacyą, Kommiſſya Skarbowa brać na ſiebie Kontrakty i wybieraniem tegoż Czopowego zatrudniać ſię muſi; a nawet ten podatek w wie-

http://rcin.org.pl

lu mieyſcach może ſię w ſwey importancyi okazuie i z decessem dla zbyt przeſadzoney w nim aukcyi przy dawnieyſzey na niego Licytacyi.

Na ten Proiekt wyżey wzmiankowany względem postąpienia do Skarbu puł kwarty, opiſanym iak wyżey ſposobem, przyſtaliby tak rozumiem chętnie wſzyſcy inni Starostowie Miaſta i Miaſteczka Krolewſkie poſiadaiący, a ktorey puł kwarty uſtanowienie, z wſzelką łatwością i bez żadney ze Skarbu na Luſtratorów expenſy, ſprawiedliwie wymiarkowaneby bydź mogło, czyli przez Kommiſſye Boni Ordinis po Woiewództwach, Ziemiach i Powiatach wielu dotąd niepokończone, czyli na Seymikach Goſpodarſkich za złożeniem na tychże Ziazdach Kontraktów na Propinacye przez Poſſeſſorów Miaſt Krolewſkich i za zaprzyſiężeniem na ich rzetelność, czyli przez nich ſamych czyli przez umocowanych i wyznaczonych do tegoż zaprzyſiężenia ich Plenipotentów, czyli Kommiſſarzów, a ieſzcze ledwo nie prędzey i nie ſkuteczniey dopełnićby ſię mogło wyżey wyrażonym ſpoſobem tey okoliczności pomiarkowanie w Kommiſſyi Skarbowey w czaſie Ekonomicznych Jey Seſſyi, z wyznaczonym na rzetelność Kontraktów zaprzyſiężeniem na ktorey ſądzącey ſię teyże Juryzdykcyi Kadencyi.

Ten Proiekt gdyby przez Uſtawę Seymową mogł bydź uſkuteczniony, pomnożyłby nayprzod i teraz, a tym bardziey na daſ, znaczną do Skarbu publicznego importancyą, umnieyſzyłby nie mało zatrudnienia kilku Juryzdykcyom, żeby nie miały naciſku ſpraw tak wielu do ich Sądu przy-

B 2

chodzących, i uſtawicznych podawania Memoryałów i dawania na nie rezolucyi, iak teraz te bezprzeſtannie w tey mierze od wſzyſtkich prawie Miaſt Krolewſkich ponoſzą ſubiekcyą.

Jurydyki Duchowne w ſłużącym im do wolney Propinacyi, prawie podobnie iako i Woytowie, nie miałyby żadnego uſzczerbku, i owſzem większąby miały dogodność, iako się to wyżey obiaśniło. Także i Jurydyki Szlacheckie nie odnosiłyby przez ten Proiekt żadnego dla siebie pokrzywdzenia, gdyż pomimo Prawa przywłaſzczaią ſobie wolną po Miaſtach Krolewſkich Propinacyą. Do uſtanowienia i exyſtencyi dalſzey Milicyi Woiewodzkich byłby przez uſkutecznienie tego Proiektu obmyślony doſtateczny funduſz.

Mieſzkańców zaś wſzyſtkich Mieyſkich ten Proiekt w ſkutku dopełniony nie tylkoby w pomyślnieyſzey poſtawił poſtaci, iak ſą teraz, bo zamiaſt imaginacyinego i utratnego z ich Propinacyi pożytku, iak się to powyżey przełożyło, miałyby go w ſamey iſtocie z powſzechnym i ich zdrowia ratunkiem, i maiątku wſparciem; ale też nie zatrudniaiąc się ciż Mieſzkańcy tą ich rozpaiaiącą Propinacyą i z niey uſtawicznie wynikaiącemi kłotniami, mieliby większą zręczność czyli do prowadzenia iakowego handlu, czyli do wydoſkonalenia się w różnych rzemioſłach i rękodziełach, czyli też do lepſzego iak teraz i domowego Goſpodarſtwa i właſnych maiątków rozrządzania.

Staroſtowie zaś poſiadaiący Miaſta Krolewſkie, choć przy powiększaiącym się od nich przez ten Proiekt do Skarbu

http://rcin.org.pl

podatku, tenby przynaymniey zyſk z niego odnoſili, że przez ich uwolnienie od prawnych uſtawicznych kłótni i zachodzących przeſzkod do dobrego w tychże Miaſtach rządu, mieliby zręcznieyſzą ſpoſobność do lepſzey ich iak ſą teraz przyprowadzenia pory.

PROJEKT DRUGI.

JAK ſię fatalne wydarzaią przypadki i dla Kommend Woyſkowych i dla Mieſzkańcow Kraiowych, przez werbunki Rekrutów przymuſzaiącym i gwałtownym ſpoſobem, ſą tego częſte a prawie uſtawiczne przykłady, a którym aby można przynaymniey na przyſzłość zapobiedz każdego to Obywatela intereſſować powinno.

Dało mi ſię ſłyſzeć w tey okoliczności zdanie pewnego dyſtyngwowanego Obywatela, iż wieleby w tey mierze przyniosła załatwienia takowa uſtawa, aby pryncypalnieyſze Narodowe Woyſka tak Authoramentu Polſkiego iako i Authoramentu Cudzoziemſkiego, co ſą tytułem Krolewſkim i Familii Jego zaſzczycone, lub ſłużbę w Rezydencyi Krolewſkiey ſprawuiące, ułożeniem w obcych Kraiach praktykuiącym ſię, w ten ſpoſob upoważnione zoſtały, aby ſię w nich nie mieścili, nawet za Pocztów pod znakami Polſkiego Authoramentu, i za Gemeynów w Korpuſach Cudzoziemſkiego Authoramentu tylko ſami rodowici Szlachta, a przez co nietylkoby ſię Młódź Szlachecka ochotniey udawała do ſłużby Woyſkowey, zachęcona będąc kondycyi ſwoiey dyſtynkcyą, ale też tym

http://rcin.org.pl

ſpoſobem iużby ſię uſnadniła i innym Znakom i Korpuſom ſpoſobność do łatwieyſzego werbunku z niżſzey kondycyi Rekrutów, kiedyby ich iuż niezaymowały poważnieyſze znaki i Regimenta.

A który to Proiekt choć nie ieſt do odrzucenia, zdaiąc ſię w ſwym użyciu bydź bardzo przyzwoity; lecz że ieſt niemniey i w ſkutku wątpliwy, bo nie tylko długiego potrzebuiący czaſu nimby mogł bydź dopełniony, ale i nie małą przynoſzący trudność dla Szefów tychże poważnieyſzych Znaków i Regimentów w dobieraniu do nich w tym zawſze wyborze kompletu. Więc niemogąc go twierdzić bydź dowodnie pewnym, zoſtawić go trzeba i Departamentowi Woyſkowemu do roztrząśnienia, i dalſzemu czaſowi do wyprobowania możności względem go uſkutecznienia.

Do wſkrzeſzenia zaś ſtoſowney chęci w Młodzi Szlacheckiey do ſłużby Woienney, możnaby użyć i innych animuiących ią do niey pobudek, a z tych niektóre przyłączaią ſię do tego zmierzaiące na końcu tego Proiektu.

Teraz zaś końcem tego zamiaru aby Kommendy Woyſkowe miały dla ſiebie z mocy Prawa pewney liczby Rekrutów zabeśpieczenie, nie gwałtownym ale dobrowolnym wybierania ich ſpoſobem, według naſtąpić maiącego pomiarkowania przez Departament Woyſkowy w Radzie Nieuſtaiącey, z którychby Woiewodztw, Ziem, lub Powiatów, dla których Znaków lub Korpuſów wybierani bydź mieli, tenby ſię ſpoſob do tego zdawał bydź naypochopnieyſzy. Iż ponieważ miarkuiąc extendencyą całego Kroleſtwa Polſkie-

http://rcin.org.pl

go to ona ſię ſkłada w ſobie z równey prawie we trzech gatunkach Dobr wielości, to ieſt Krolewſkich, Duchownych i Ziemſkich; więcby Prawem obowiązać trzeba Dobra w pierwſzym i drugim gatunku iako nietylko z większą łatwością nabywa ſię ich właſność, ale też większe nad dobra Ziemſkie maią zaludnienie, aby pewną liczbę Rekrutów do Woyſk Narodowych corocznie przyſtawiali w proporcyi naprzykład dymów, iak ſię będzie zdało Seymuiącym Stanom ich uſtanowić liczbę, a któraby ſię bardzo łatwo umiarkować mogła z Podymnego ze wſzyſtkich Woiewództw płacącego ſię do Skarbu. Dobra zaś Ziemſkie iako dawnemi Prawami uwolnione bydź ſię zaſzczycaią od wſzelkich Konſyſtencyi, Stacyi, przechodów i werbunków Woyſkowych, tak i nowym Prawem toż Im uwolnienie ſprawiedliwie bydź zaręczone powinno.

Zeby zaś iakimſi zachęceniem zaanimować i Rekrutów do zaciągów Woiennych z Dobr Krolewſkich i Duchownych wyznaczyć ſię maiących, i Mieſzkańcom tych Miaſt i Wſi z którychby ciż Rekruci mieli bydź przyſtawiani osłodzić nieco ten z nowey Uſtawy wkładaiący ſię na nie obowiązek, toby ſię zdało Rekrutom te dwie kondycye zabeśpieczyć w ſtanowiącym ſię względem ich przyſtawiania prawie, to ieſt pierwſzą: aby im wyznaczyć zaciągowe zadatki iakieby ſię dla nich Seymuiącym Stanom zamierzyć zdawało, a drugą że iak wyſłużą te lata, którychby wielość opiſać można przez Prawo, do dalſzey ſłużby nad zamiar przez Prawo opiſany nie byli przymuſzani i żądaiący

http://rcin.org.pl

od niey uwolnienia, pozyſkać go bez trudności mogli; bo co innego ieſt w cudzych Kraiach gdzie ſą Funduſze na Inwalidów Woyſkowych, z których pewien będąc każdy ſubſyſtencyi ſwoiey do zamierzonego z wyroków Boſkich życia iego kreſu, łatwo ſię do dożywotniey ſłużby w Woyſku przyſwoić i przywiązać może; a co innego ieſt w naſzym Kraiu gdzie ſkaleczeni lub zeſtarzali Żołnierze abſzeytowani od Woyſka o żebranym chlebie żywić ſię muſzą. Miaſtom zaś i Wſiom tak Krolewſkim iako i Duchownym któreby tychże Rekrutów obligowane były obmyślać, ta bydźby mogła allewiacya przez Prawo im ſłużąca podobnie iak ią maią Dobra Ziemſkie, aby przez Kommendy Woyſkowe czyli pod ich przez nieprzechody, czyli gdzie w nich konſyſtencye tak furaże i wſzelkie victualia, iako i fury do przewożenia rynſztunków Żołnierſkich za przyzwoitą zapłatą były wybierane, a nie za powinność i bez opłaty dawali to wſzyſtko iak było do tąd w przyſtawianiu od nich wymagane.

Czas do zieżdżania do Miaſt Stołecznych czyli Woiewódzkich, czyli Ziemiańſkich, czyli Powiatowych przez Kommendy Woyſkowe do wybierania Rekrutów w zamierzoney ze wſzyſtkich mieyſc liczbie zdawałby ſię bydź nayſpoſobnieyſzy Niedziel kilką Rok nowy poprzedzaiący, a to z przyczyny: że pod tę porę kończy ſię roczna u Goſpodarzów ſłużba wſzyſtkich czeladników, a przeto z pomiędzy nich i ci co za Rekrutow byliby wyznaczeni od obowiązku roczney ſłużby wolnemi by bydź ſię znaydowali.

Do

http://rcin.org.pl

Do zachęcenia zaś i młodzi Szlacheckiey do służby Woyskowey, toby te sposoby użyte bydź mogły: aby nie tylko przez dystynkcyą ich kondycyi, lecz i z tego powodu, że nie z obowiązku, ale z własney chęci do Żołnierskiey przystępowaliby professyi, we dwoie tyle iak dla Plebeiuszow zadatki zaciągowe były Prawem oznaczone, i zamiar czasu na któryby się zapisywali do służby Woyskowey, był nieco krótszy Prawem zamierzony, iak dla niższey kondycyi Rekrutów; a i ten sposob mogłby się skutecznie nadawać w zaciągu młodzi Szlacheckiey do Woyska, aby iadącym Kommendom, do wybierania Rekrutów z Miast i Wsi Krolewskich i Duchownych wyznaczonych, dawane były od Departamentu Woyskowego z podpisem w nim Prezydującego drukowane Intymacye, inwituiące młódź Szlachecką do służby Woienney, z tym w nich dla większego zachęcenia incytamentem z dawnych przykładów przytoczyć się mogącym, iak niektórzy sławni w Dzieiach naszych Bohatyrowie z prostych Gemeynów, naywyższych przez chwalebne swe czyny doszli w Woysku stopniow. Tyle zaś tychże Intymacyi exemplarzów wziąćby każdey Kommendzie od Departamentu Woyskowego potrzeba, ile się znayduie Parafii w tym Woiewodztwie, Ziemi lub Powiecie, gdzieby do wybierania Rekrutów ordynowaną była, i zaraz stanąwszy na zamierzonym sobie mieyscu na przeciąg kilkotygodniowey permanencyi, na ręce JJXX. Dziekanów rozesłać też Intymacye w tey liczbie ile iest w którego Dekanacie Parafii, a tą oraz do każdego listowną rekwizycyą, aby nie tylko

http://rcin.org.pl

nieodwłocznie doyść mogły po wſzyſtkich Parafiach, ale też kilkokrotnie w Swięta Uroczyſte zgromadzonym Parafianom były z ambon ogłaſzane, a oraz w tey rekwizycyi od Kommend do JJXX. Dziekanów mogłaby bydź i ta inſynuacya przyłączona, aby tey młodzi Szlacheckiey, któraby z tych Intymacyi nabierała chęci do ſłużby Woienney i przychodziła do Kommendy dla iey przyięcia, wydawane były Metryki z podpiſem Parafialnego Jey Proboſzcza dla dowodu i uprawdzenia Szlacheckiey Jey kondycyi.

Przez tych tedy ſpoſobów użycie a niektórych zatwierdzenie i przez Prawo Regulaminowi Woyſkowemu ſłużące, nie tylkoby Kommendy, do zaciągu Rekrutów ordynuiące ſię, nie podlegały podobnym przypadkom, iakich teraz częſto doznaią, i Kraiowi Obywatele od tych przykrości które teraz przez gwałtowne werbunki ponoſzą, uwolnieniby byli, ale też i komplet Narodowego Woyſka i z zupełną pewnością, i z wſzelką łatwością mogłby ſię zawſze dopełniać.

Ze zbiorów Fundacji im. J. J. Michalskich
XVIII. 2. 746.
1510
http://rcin.org.pl

http://rcin.org.pl

F
XVIII-2.746

http://rcin.org.pl